

Brussel, 26 april 2013

Advies nr. 2013/06

Geformuleerd op vraag van de Minister der Zelfstandigen

Artikel 110, §1, van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Meewerkende echtgenoten : Wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, wat het statuut van de meewerkende echtgenote betreft – Wetsvoorstel tot verbetering van het minimumpensioen voor sommige meewerkende echtgenoten

In dit advies buigt het ABC zich over twee wetsvoorstellen inzake het statuut 'meewerkende echtgenoot'.

Het eerste betreft een voorstel om meewerkende echtgenoten toe te laten een beperkte zelfstandige activiteit uit te oefenen én verzekerd te blijven in het maxistatuut. Het ABC begrijpt de motivatie die de indieners van het wetsvoorstel hanteren maar is niettemin van mening dat het voorstel :

- *niet in overeenstemming is met de basisidee van het statuut 'meewerkende echtgenoot';*
- *discriminerend is ten opzichte van zelfstandigen in hoofdberoep, andere helpers en zelfstandigen in bijberoep;*
- *moeilijk administratief implementeerbaar is.*

De auteurs van het voorstel hebben in feite slechts welbepaalde activiteiten voor ogen zoals sociaal engagement. In dit kader is het Comité van mening dat indien de wetgever dit probleem wil regelen er een oplossing moet gevonden worden :

- *die niet enkel betrekking heeft op de meewerkende echtgenoten maar ook geldt voor andere zelfstandigen;*
- *men niet enkel de hoogte van de ontvangsten in rekening brengt maar ook de aard van de uitgeoefende activiteit.*

Ook voor dergelijk voorstel is een meer precieze budgettaire raming noodzakelijk.

Het tweede wetsvoorstel heeft tot doel de meewerkende echtgenoten :

- *die een beroepsloopbaan van ten minste 15 jaar hebben en*
- *die geen 50 jaar oud waren op 1 juli 2005*

in de gelegenheid te stellen om, door middel van de betaling van een forfaitaire bijdrage, loopbaan jaren mee in aanmerking te laten nemen alleen voor wat betreft de voorwaarde om 2/3 van een volledige loopbaan te kunnen rechtvaardigen en te kunnen genieten van een minimumpensioen.

Volgens berekeningen van de Boerenbond :

- *loopt de totale kostprijs van het voorstel op tot 181.081.323 €*
- *zullen de betrokken meewerkende echtgenoten voor de sector pensioenen 162.528.193,36 € aan bijdragen betaald hebben.*

Ook hier erkent het ABC de problematiek die aan de basis ligt van wetsvoorstel en dat het wetsvoorstel hiervoor een oplossing biedt.

Het is tevens van mening dat :

- de sociale bescherming van de meewerkende echtgenoten met de invoering van het maxistatuut globaal genomen werd verbeterd en dit tegen een gunstige bijdragenregeling. Het merendeel van de gezinnen waarop dit wetsvoorstel van toepassing is, heeft echter hun bijdragen zien stijgen terwijl de hoogte van hun pensioen ongewijzigd blijft.;
- de onderwerping aan het maxistatuut niet noodzakelijk een verlies aan pensioen betekent;
- de meewerkende echtgenoten tot 1 januari 2010 reeds de mogelijkheid hebben gehad om periodes van activiteit van vóór de invoering van het maxistatuut (voor 2003) terug te kopen met als doel pensioenrechten te openen;
- dit voorstel niet zonder financiële gevolgen is terwijl de regeling der meewerkende echtgenoten onder de huidige omstandigheden reeds een negatief budgettair verloop zal kennen vanaf 2017.

Het ABC geeft daarom aan dat:

- indien het wetsvoorstel wordt gerealiseerd de budgettaire situatie van het sociaal statuut goed opgevolgd wordt, in het bijzonder vanaf 2021 wanneer het voorstel voor het eerst financiële gevolgen zal hebben voor het statuut
- dit wetsvoorstel geen afbreuk mag doen aan de andere prioriteiten die de zelfstandigenorganisaties onder meer op het vlak van de pensioenen gesteld hebben (b.v. het gelijkstellen van het minimumpensioen van de alleenstaande zelfstandigen met dat van de werknemers);
- inzake de forfaitaire bijdrage nog verder moet worden gepreciseerd:
  - wat de hoogte van het bedrag zal zijn
  - in welke mate het bedrag zal afhangen van het aantal aan te tonen jaren en
  - in welke mate deze kan bijdragen tot de beperking van de budgettaire impact van het voorstel.

I. Voorstelling van het statuut van de meewerkende echtgenoot

Tot 2003 konden de meewerkende echtgenoten zich vrijwillig aansluiten voor de tak "Arbeidsongeschiktheid - Invaliditeit - Moederschap".

Sinds 2003 is de onderwerping van de meewerkende echtgenoten verplicht. De bedoeling was een volledige sociale bescherming te bieden aan de meewerkende echtgenoten.

In dat kader heeft de wetgever een onderscheid gemaakt tussen :

- Het ministatuut dat meewerkende echtgenoten verzekert in de tak "Arbeidsongeschiktheid - Invaliditeit - Moederschap" en
- Het maxistatuut dat meewerkende echtgenoten verzekert in de takken "pensioen"; "gezinsbijslag"; "geneeskundige verzorging" en "Arbeidsongeschiktheid - Invaliditeit - Moederschap".

Dat proces heeft in 2 stappen plaatsgevonden :

- Vanaf 1 januari 2003 werden alle meewerkende echtgenoten verplicht aan te sluiten in het kader van het ministatuut. Zij kunnen vrijwillig toetreden tot het maxistatuut.
- Sinds 1 juli 2005 zijn de na 1955 geboren meewerkende echtgenoten verplicht tot het maxistatuut toe te treden. De vóór 1956 geboren meewerkende echtgenoten zijn enkel verplicht tot het ministatuut toetreden (voor hen blijft het maxistatuut facultatief).

De bijdragen van de meewerkende echtgenoten worden berekend op basis van het gedeelte van de beroepsinkomsten dat de zelfstandige echtgenoot aan zijn meewerkende partner toewijst.

Om de meewerkende echtgenoten de gelegenheid te bieden het vereiste aantal loopbaan jaren te bewijzen dat recht geeft op een minimumpensioen, konden zij tot 1 januari 2010, mits het betalen van inhaalbijdragen, bepaalde loopbaan jaren van vóór de invoering het maxistatuut (dus vóór 1 januari 2003) laten gelijkstellen met periodes van beroepsactiviteit. Deze tijdvakken komen dan in aanmerking voor de pensioenberekening maar niet voor een vervroegd pensioen.

De bedragen van de bijdragen van de meewerkende echtgenoten beloopt, voor het jaar 2013

- In het ministatuut :

Tabel 1 : Bedrag van de bijdragen : Meewerkende echtgenoten ministatuut – Jaar 2013

Begin van bezigheid	25, 35 € per kwartaal (d.i. 101,4 € per jaar)
Kruissnelheid	
Jaarlijks referteberoepsinkomen tot 55.405,04€ (minimuminkomen van 12.830,63 €)	0, 79 % van de inkomsten
Deel van het jaarlijks referteberoepsinkomen tussen 55.405,04 € en 81.649,49 €	0,51 % van de inkomsten
Deel van het jaarlijks referteberoepsinkomen boven 81.649,49 €	0 % van de inkomsten
Minimumbijdrage (berekend op een minimuminkomen van 12.830,63 €)	25,35 € per kwartaal (d.i. 101,4 € per jaar)
Maximumbijdrage	142,89 € (d.i. 571,56 € per jaar)

- In het maxistatuut :

Tabel 2 : Bedrag van de bijdragen : Meewerkende echtgenoten maxistatuut – Jaar 2013

Begin van bezigheid	
1ste jaar	288,87 € (d.i. 1.155,48 € per jaar)
2de jaar	295,92 € (d.i. 1.183,68 € per jaar)
3de jaar	302,96 € (d.i. 1.211,84 € per jaar)
Kruissnelheid	
Jaarlijks referteberoepsinkomen tot 55.405,04€ (minimuminkomen van 5.636,50 €)	22 % van de inkomsten
Deel van het jaarlijks referteberoepsinkomen tussen 55.405,04 € en 81.649,49 €	14, 16 % van de inkomsten
Deel van het jaarlijks referteberoepsinkomen boven 81.649,49 €	0 % van de inkomsten
Minimumbijdrage (berekend op een minimuminkomen van 5.636,50 €)	310,01€ per kwartaal (d.i. 1.240,04 € per jaar)
Maximumbijdrage	3.976,33 € (d.i. 15.905,32 € per jaar)

II. Begrotingsvaststellingen betreffende de regeling van de meewerkende echtgenoten

De cel actuaariaat van de DG Zelfstandigen van de FOD sociale zekerheid heeft in een nota van 14 maart 2013 (bijlage 1) de begrotingssituatie van de meewerkende echtgenoten ontleed.

a) Het aantal meewerkende echtgenoten

Het totaal aantal meewerkende echtgenoten vermindert van jaar tot jaar.

Tabel 3 : Evolutie van het aantal meewerkende echtgenoten tussen 2003 en 2012

	31/12/2003	31/12/2005	31/12/2008	31/12/2010	31/12/2012
Ministatuut	57.084	22.462	15.981	12.592	9.473
Maxistatuut	7.340	30.611	28.577	26.500	24.953
Totaal	64.424	53.073	44.558	39.092	34.426

Het gaat van 64.424 personen op 31/12/2003 naar 34.426 personen op 31/12/2012, d.i. een vermindering met 29.998 personen (d.i. 46, 6%).

Het aantal meewerkende echtgenoten dat is toegetreden tot het ministatuut is afgenomen met 47.611 personen tussen 31/12/2003 en 31/12/2012. Deze vermindering is logisch aangezien :

- Reeds in 2005, de na 1955 geboren meewerkende echtgenoten niet meer konden toetreden tot het ministatuut. Men stelt trouwens een sterke daling vast van het aantal meewerkende echtgenoten met een ministatuut in 2005, en
- Het ministatuut op termijn zal verdwijnen.

Het aantal meewerkende echtgenoten die zijn toegetreden tot het maxistatuut is eerst toegenomen om in 2005 een maximum te bereiken. Dat fenomeen is logisch vermits het maxistatuut in 2005 verplicht werd.

Het aantal meewerkende echtgenoten dat toetrad tot het maxistatuut verminderde tussen 2005 en 2012 met 5.658 personen (- 18, 5%).

De cel actuaariaat van de DG Zelfstandigen verwacht dat het aantal meewerkende echtgenoten verder zal afnemen tot 2030. Het aantal meewerkende echtgenoten dat onder het maxistatuut valt zal dan 23.000 bedragen.

b) De inningen en de gestorte bijdragen

Tabel 4 : Evolutie van de inningen bij de meewerkende echtgenoten tussen 2003 en 2012

	2003	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Mini-stat.	8.741.617	6.132.148	3.632.668	3.044.487	2.637.348	2.219.670	1.840.188
Maxi-stat.	5.849.028	17.359.674	42.733.655	63.128.941	62.672.773	50.443.818	49.334.810
Tot.	14.590.645	23.491.822	46.366.323	66.173.428	65.310.121	52.663.488	51.174.998

In een eerste periode stegen de inningen (om evidente redenen) jaar op jaar om in 2009 een maximum van 66.173.428 te bereiken. Sindsdien zijn de inningen stelselmatig afgenomen tot 51.174.998 in 2012 (- 14.998.430, d.i. - 22, 66 %).

Tabel 5 : Evolutie van de bijdragen gestort door de meewerkende echtgenoten "maxistatuut" tussen 2006 en 2012 - Bedragen in duizend €

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
40.052,2	42.733,7	58.505,9	63.128,9	62.672,8	50.443,8	49.334,8

In de periode 2006 – 2009 was er een stelselmatige toename van de gestorte bijdragen om nadien jaar op jaar af te nemen. De cel actuaariaat raamt dat zij in 2021, 38.750.000 € zullen bedragen.

De bovenstaande tabel betreft enkel inkomsten uit bijdragen. Om de nettobijdragen vast te stellen, moet men rekening houden met de vermindering van de bijdragen die gestort worden door de geholpen echtgenoten. Immers, het inkomen dat als basis dient voor de berekening van de bijdragen van de geholpen echtgenoot wordt verminderd met het inkomen dat aan de meewerkende echtgenoot wordt toegekend.

Tabel 6 : Evolutie van de netto-inkomsten uit bijdragen in de regeling der meewerkende echtgenoten maxistatuut tussen 2006 en 2012 – Bedragen in duizend €

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
18.153,0	19.822,1	27.717,7	30.450,6	30.321,9	24.035,3	23.548,6

De netto-inkomsten stijgen in de periode 2006-2009 om daarna stelselmatig af te nemen. De cel actuaariaat raamt dat zij in 2021, 18.289.400 € zullen bedragen.

c) Budgettaire verloop

Op basis van de netto-inkomsten (mini- en maxistatuut) en de uitgaven op het gebied van uitkeringen, raamt de cel actuaariaat het budgettaire verloop van het statuut voor meewerkende echtgenoten als volgt :

Tabel 7 : Budgettaire verloop in de regeling der meewerkende echtgenoten – Jaren van 2005 tot 2012 – Bedragen in duizend €

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Inkomsten	13.671,6	22.289,7	23.454,8	31.135,6	33.495,1	32.959,2	26.255,0	25.388,8
Totale uitgaven	8.534,8	10.426,1	11.440,0	13.983,2	14.861,6	17.395,4	19.118,7	19.367,1
ZIV-uitkeringen	8.534,8	10.426,1	11.440,0	13.983,2	14.821,0	17.323,0	19.003,2	19.209,0
Pensioenen					40,6	72,4	115,5	158,1
Saldo	5.136,8	11.863,6	12.014,8	17.152,4	18.633,5	15.563,8	7.136,3	6.021,7

Tabel 8 : Budgettaire verloop in de regeling der meewerkende echtgenoten – Jaren van 2013 tot 2075 – Bedragen in duizend €

	2013	2017	2025	2030	2035	2040	2050	2075 (kruis-snelheid)
Inkomsten	23.747,44	20.552,6	18.289,4	18.289,4	18.289,4	18.289,4	18.289,4	18.289,4
Totale uitgaven	19.618,0	21.025,7	27.946,9	39.806,2	49.953,1	59.776,1	74.055,0	81.573,3
Uitgaven ZIV-uitkeringen	19.414,0	20.240,0	21.074,0	21.074,0	21.074,0	21.074,0	21.074,0	21.074,0
Uitgaven pensioenen	204,0	785,7	6.872,9	18.732,2	28.879,1	38.702,1	52.981,0	60.499,3
Saldo	4.129,4	-473,1	-9.657,5	-21.516,8	-31.663,7	-41.486,7	-55.765,6	-63.283,9

Uit de raming blijkt dat – in tegenstelling tot vandaag - de uitgaven in het stelsel van de meewerkende echtgenoten in de toekomst niet langer uitsluitend zullen kunnen gefinancierd worden met middelen uit eigen bijdrage-inning. Het statuut voor de meewerkende echtgenoten zal vanaf 2017 in toenemende mate verlieslatend worden. In 2075, wanneer de regeling op kruissnelheid is, zal het tekort 63.283.900 € bedragen. Het aandeel van de pensioenuitgaven in het tekort neemt toe.

Het ABC merkt hierbij op dat het statuut voor de meewerkende echtgenoot daarmee geen uitzondering vormt in het geheel van de sociale zekerheid. Voor andere categorieën van sociaal verzekerden geldt evenzeer dat aanvullende staatstoelagen en alternatieve financiering nodig zijn om de uitgaven te kunnen dekken en dus om het systeem in evenwicht te houden.

d) Andere vaststellingen

In vergelijking met de zelfstandigen in hoofberoep en in bijberoep (en de personen die hiermee worden gelijkgesteld) genieten de meewerkende echtgenoten die verzekerd zijn onder het maxistatuut een gunstige bijdragevoet

Tabel 9 : Bedrag van de bijdragen van de zelfstandigen in hoofberoep – Jaar 2013

Begin van activiteit	
1 ^{ste} jaar	657,57 € (d.i. 2.630,28 € per jaar)
2de jaar	673,61 € (d.i. 2.694,44 € per jaar)
3de jaar	689,65 € (d.i. 2.758,6 € per jaar)
Kruissnelheid	
Jaarlijks referteberoepsinkomen tot 55.405,04€ (minimuminkomen van 12.830,63 €)	22 % van de inkomsten
Deel van het jaarlijks referteberoepsinkomen tussen 55.405,04 € en 81.649,49 €	14, 16 % van de inkomsten
Deel van het jaarlijks referteberoepsinkomen boven 81.649,49 €	0 % van de inkomsten
Minimumbijdrage (berekend op een minimuminkomen van 12.830,63€)	705,68 € per kwartaal (d.i. 2.822,72 € per jaar)
Maximumbijdrage	3.976,33 € (d.i. 15.905,32 € per jaar)

Tabel 10 : Bedrag van de bijdragen van de zelfstandigen in bijberoep – Jaar 2013

Begin van activiteit	
1 ^{ste} jaar	72,75 € (d.i. 291 € per jaar)
2de jaar	74,52 € (d.i. 298,08 € per jaar)
3de jaar	76,30 € (d.i. 305,2 € per jaar)
Kruissnelheid	
Jaarlijks referteberoepsinkomen onder 1.419,50 €	0 €
Jaarlijks referteberoepsinkomen tot € 55.405,04	22% van de inkomsten
Deel van het jaarlijks refertebedrijfsinkomen tussen 55.405,04 € en 81.649,49 €	14, 16 % van de inkomsten
Deel van het jaarlijks referteberoepsinkomen boven 81.649,49 €	0 % van de inkomsten
Maximumbijdrage	3.976,33€ (d.i. 15.905, 32 € per jaar)

De zelfstandigen in bijberoep openen slechts een recht op uitkeringen (en dus op pensioen) vanaf het ogenblik dat zij even veel bijdragen betalen als zelfstandigen in hoofdberoep, namelijk op een jaarlijks referte-inkomen van ten minste 12.830,63 €.

De meewerkende echtgenoten die verzekerd zijn onder het maxistatuut openen pensioenrechten wanneer zij bijdragen hebben betaald op een jaarlijks inkomen van 5.636,50 €.

Artikel 37, §1 van het ARS, bepaalt dat de gerechtigden op afgeleide rechten en de studenten kunnen vragen te worden gelijkgesteld met zelfstandigen in bijberoep indien het bedrag van hun referte-inkomen kleiner is dan 6.721,21 € (bedrag 2013). Dat artikel bepaalt tevens dat sommige politieke mandatarissen kunnen worden gelijkgesteld met zelfstandigen in bijberoep wanneer het bedrag van hun referte-inkomen kleiner is dan 1.419,50 € (bedrag 2013).

III. Wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, wat het statuut van de meewerkende echtgenote betreft

a) Wetsvoorstel

Een meewerkende echtgenoot die eveneens een andere beroepsactiviteit als zelfstandige uitoefent kan in de huidige stand van de regelgeving niet het voordeel genieten van het sociaal statuut van meewerkende echtgenoot. Hij moet zich bijgevolg aansluiten voor het geheel van zijn activiteiten als een zelfstandige in hoofdberoep en als dusdanig ook bijdragen betalen (op de minimale jaarlijkse inkomensdrempel¹ van 12.830,63 €).

De auteurs van het wetsvoorstel zijn van mening dat deze regelgeving anomalieën inhoudt op het terrein. De reglementering impliceert in de feiten dat de meewerkende echtgenoten die een kleine zelfstandige activiteit uitoefenen (in de toelichting haalt men de deelname aan bepaalde bijeenkomsten aan zoals fruit- en groenteveilingen of de organisatie van schoolbezoeken aan het bedrijf, maar het kan ook gaan over het geven van vormingen in avondonderwijs) en die hiervoor beperkte inkomsten ontvangen, hun gunstig statuut van meewerkende echtgenoot verliezen en zich moeten aansluiten als zelfstandige in hoofdberoep.

Deze meewerkende echtgenoten kunnen weliswaar een bijdragevrijstelling aanvragen of een beroep doen op artikel 37, § 1 van de ARS teneinde te worden beschouwd als een zelfstandige in bijberoep maar beide mogelijkheden bieden slechts een beperkte sociale bescherming.

Het wetsvoorstel heeft derhalve tot doel de meewerkende echtgenoten de gelegenheid te geven een zelfstandige activiteit uit te oefenen (al dan niet in het kader van bepaalde maatschappelijke of sociale engagementen) zonder het voordeel te verliezen van hun gunstig statuut van meewerkende echtgenoot, op voorwaarde dat de bedrijfsinkomsten uit de zelfstandige activiteit 3.000 € niet overschrijden.

In voorkomend geval zullen de inkomsten die de betrokkene verwerft in de hoedanigheid van meewerkende echtgenoot enerzijds, en in het kader van de uitoefening van een beperkte zelfstandige activiteit (al dan niet in het kader van een maatschappelijk engagement) anderzijds, worden samengeteld en zal het geheel van de inkomsten als berekeningsbasis gelden voor de bijdragen in het stelsel van de meewerkende echtgenoten.

Onder de nieuwe regeling geldt dus dat wanneer een meewerkende echtgenoot op jaarbasis bijvoorbeeld een inkomen van 2.000 € genereert uit een eigen zelfstandige activiteit, de betrokkene een bijdrage van 22% verschuldigd is op een inkomen van 7.636,50 € (5.636,50 + 2.000 €). Hier tegenover staat weliswaar dat de betrokkene een volwaardig recht op uitkeringen opent.

---

¹ Geherwaardeerde netto beroepsinkomsten

b) Standpunt van het ABC

Het Comité heeft begrip voor de bezorgdheid van de auteurs van het wetsvoorstel alsook voor de situatie van de meewerkende echtgenoot die door de uitoefening van een beperkte zelfstandige activiteit (waaruit slechts beperkte inkomsten worden gegenereerd):

- geen toegang meer heeft tot het maxistatuut;
- beschouwd wordt als een zelfstandige in hoofdberoep en als dusdanig ook moet bijdragen. De betrokkene is dan een sociale zekerheidsbijdrage verschuldigd op de minimale inkomensdrempel van 12.830,63 €.

Om aan deze problematiek tegemoet te komen stellen de auteurs van het voorstel de volgende oplossing voor: alle meewerkende echtgenoten die een zelfstandige activiteit uitoefenen (al dan niet in het kader van een maatschappelijk engagement) en die in het kader van deze activiteit een inkomen verwerven dat beneden de 3.000 € blijft op jaarbasis, behouden automatisch hun voordelig statuut van meewerkende echtgenoot.

Het ABC is echter van mening dat de voorgestelde oplossing niet adequaat is.

In de eerste plaats is het niet in overeenstemming met het initiële doel van het specifieke statuut voor de meewerkende echtgenoot. Het statuut is er in beginsel in feite voor bedoeld om meewerkende echtgenoten die op basis van geen enkele andere beroepsactiviteit sociale rechten (kunnen) openen, toch een eigen sociale bescherming te bieden.

Het voorstel is ook moeilijk administratief uitvoerbaar.

De voorgestelde regeling is bovendien discriminerend ten opzichte van :

- zelfstandigen in hoofdberoep en andere helpers die ondanks beperkte inkomsten eveneens verplicht zijn tot de minimale bijdrage (berekend op inkomsten van 12.830,63 €);
- zelfstandigen in bijberoep die geen enkel recht op prestaties ontlenen op basis van een bijdragebetaling die lager is dan de minimumbijdrage voor een zelfstandige in hoofdberoep;

Tot slot blijkt uit de memorie van toelichting dat de auteurs van het wetsvoorstel de facto slechts een beperkt aantal activiteiten voor ogen hebben, zoals het deelnemen aan bepaalde bijeenkomsten of het op zich nemen van bepaalde maatschappelijke engagementen. Nochtans is het opzet van hun voorgestelde oplossing veel ruimer en heeft het betrekking op alle zelfstandige activiteiten. In dit kader onderstreept het Comité trouwens dat sommige van de door de auteurs beoogde activiteiten niet altijd professionele zelfstandige activiteiten zijn. Voor deze activiteiten is het dan ook niet nodig een wettelijke regeling uit te werken gegeven het feit dat de uitoefening van deze activiteiten geen belet vormt voor het behouden van het gunstige statuut van meewerkende echtgenoot.

Rekening houdend met het voorgaande is het Comité van mening dat indien de wetgever dit probleem wil regelen, er :

- een oplossing moet gevonden worden die niet enkel betrekking heeft op de meewerkende echtgenoten maar ook geldt voor andere zelfstandigen;
- er een oplossing moet worden gevonden waarbij men niet enkel de hoogte van de ontvangsten in rekening brengt maar ook rekening houdt met de aard van de uitgeoefende activiteit. Daarbij zouden sommige zelfstandige

activiteiten die grenzen of overlappen met maatschappelijk engagement geen aanleiding geven tot onderwerping aan het sociaal statuut der zelfstandige en dit voor zover de daaruit voortvloeiende inkomsten een bepaald grensbedrag niet overschrijden. Indien een dergelijke regeling wordt uitgewerkt, moet deze wel voldoende rechtszeker zijn. De geïndiceerde activiteiten moeten voldoende precies en duidelijk worden omschreven opdat de betrokkenen op voorhand kunnen weten of bepaalde activiteiten al dan niet bijdrageplichtig zijn.

Met een dergelijke benadering kan het doel dat de indieners van het wetsvoorstel voor ogen hadden, bereikt worden via een andere weg.

Afhankelijk van de gekozen parameters (geïndiceerde activiteiten en grensbedrag) moet een preciezere budgettaire raming worden gemaakt.

Het ABC dringt er op aan dat dit op korte termijn zou gebeuren en dat er vervolgens een concreet voorstel wordt uitgewerkt en voorgelegd aan het ABC.

IV. Wetsvoorstel tot verbetering van het minimumpensioen voor sommige meewerkende echtgenoten

a) Wetsvoorstel

Het minimumpensioen als zelfstandige wordt slechts toegekend voor zover de zelfstandige ten minste 2/3 van een volledige loopbaan bewijst. Om te bepalen of deze loopbaanvoorwaarde is vervuld, houdt men rekening met de loopbaanjaren in zowel de regeling der zelfstandigen als in het werknemersstelsel.

In het geval van een koppel gepensioneerden vergelijkt men

- het bedrag van de som van de 2 pensioenen tegen het bedrag als alleenstaande met
- het hoogste bedrag van het gezinspensioen.

Het hoogste bedrag wordt toegekend.

De indieners van het wetsvoorstel stellen vast dat :

- het maxistatuut op 1 juli 2005 slechts verplicht geworden is voor de meewerkende echtgenoten die na 1955 zijn geboren (d.w.z. voor de min-50 jarigen) ;
- sommige meewerkende echtgenoten niet de vereiste 2/3 loopbaan kunnen bewijzen (d.i. globaal genomen gedurende 30 jaar) om aanspraak te maken op een minimumpensioen. Dit heeft onder meer ook te maken met leeftijdsvoorwaarde van 50 jaar die gehanteerd is bij de invoering van het maxi statuut ;
- voor sommige meewerkende echtgenoten, het nieuwe statuut een hogere sociale bijdragebetaling impliceert zonder dat zich dit vertaalt in de uitbetaling van een hoger pensioen t.o.v. het vroegere systeem (dit is het geval wanneer het gezinspensioen groter is dan de som van de 2 pensioenen tegen het bedrag als alleenstaande). De facto heeft de meewerkende echtgenoot bijgevolg geen eigen recht op het gebied van pensioen. Dit geldt in het bijzonder voor de meewerkende echtgenoten die geen aanspraak kunnen maken op een minimumpensioen.

Het wetsvoorstel heeft tot doel de meewerkende echtgenoten :

- die een beroepsloopbaan van ten minste 15 jaar hebben (immers vanaf de leeftijd van 50 jaar is er nog 15 jaar tot 65 jaar) en
- die geen 50 jaar oud waren op 1 juli 2005

in de gelegenheid te stellen om, door middel van de betaling van een forfaitaire bijdrage, loopbaanjaren mee in aanmerking te laten nemen alleen voor wat betreft de voorwaarde om 2/3 van een volledige loopbaan te kunnen rechtvaardigen en te kunnen genieten van een minimumpensioen.

Naast de betaling van de forfaitaire bijdrage, moet ook een bewijs geleverd worden dat men effectief mee gewerkt heeft in de zelfstandige activiteit. Voor wat de berekening van het minimum pensioen zelf betreft, wordt evenwel alleen rekening gehouden met de loopbaanjaren waarvoor effectief sociale bijdragen betaald zijn en niet met de jaren waarvoor er een forfaitaire bijdrage betaald wordt. De betaling van de forfaitaire bijdrage heeft betrekking op periodes die dateren van vóór 2005 tijdens dewelke de meewerkende echtgenoot als dusdanig effectief gewerkt heeft .

Het gaat dus over een uitdovende en beperkte maatregel die betrekking heeft op de meewerkende echtgenoten die voor 1 juli 2005 effectief mee gewerkt hebben in de zelfstandige activiteit maar, ondanks het feit dat ze op 1.1.2003 vrijwillig konden toetreden tot het maxistatuut, niet de mogelijkheid hadden om gedurende de vereiste 30 jaren sociale bijdragen te betalen.

Dit voorstel kan worden geïllustreerd aan de hand van het volgende voorbeeld :
Mevrouw X is gedurende haar hele carrière meewerkende echtgenote geweest. Op 1 juli 2005 is zij 49 jaar oud en vanaf dit moment ook onderworpen aan het maxistatuut. Ze werkt tot haar 65ste (1 juli 2021) als meewerkende echtgenote. Op het moment van de wettelijke pensioenleeftijd zal zij een loopbaan van 16 jaar hebben als meewerkende echtgenote maar geen aanspraak kunnen maken op een minimumpensioen. Het voorstel laat haar toe om 14 jaren te mee in aanmerking te laten nemen voor wat betreft de voorwaarde van 30 jaar loopbaan en teneinde een minimumpensioen te rechtvaardigen. Indien ze aan de voorwaarden voldoet (jonger zijn dan 50 jaar op 1 juli 2005 ; reeds 15 loopbaanjaren kunnen aantonen; de forfaitaire bijdrage betalen; het bewijs van effectief meewerken van voor 2005 aantonen) zal ze van een minimumpensioen voor een alleenstaande kunnen genieten a rato van 16/45ste. Zoals hoger gesteld wordt het pensioen alléén berekend op de loopbaanjaren waarvoor effectief sociale bijdragen betaald zijn.

Het ABC heeft dit voorstel becijferd. Het is gebaseerd op :

- Het verschil tussen enerzijds de som van de twee individuele pensioenen die onder de nieuwe regeling zouden worden uitbetaald en anderzijds het bedrag van het gezinspensioen dat momenteel aan deze koppels wordt uitbetaald. Er moet immers rekening gehouden worden met het feit dat de echtgenoot ook een pensioen als alleenstaande zal krijgen naast het eigen pensioen van de meewerkende echtgenoot. Er mag voor wat de meerkost betreft alleen rekening gehouden worden met het netto-pensioenvoordeel voor het gezin. De eerste uitgave ingevolge dit voorstel, vindt dan ook maar plaats vanaf 2021 nl. wanneer de vrouwen van de eerste lichting (d.w.z. zij die geboren zijn in 1955) 65 jaar worden . Dit is ten vroegste vanaf 2021.
- Het aantal meewerkende echtgenoten waarop de nieuwe regeling gegeven hun leeftijd en hun aantal jaren loopbaan betrekking heeft, zijnde 14.405 personen.

Op basis hiervan, raamt het de kostprijs van het voorstel als volgt :

Jaar	Kostprijs per jaar
2021	590.850,54 EUR
2022	1.484.295,20 EUR
2023	2.680.333,99 EUR
2024	4.178.966,90 EUR
2025	5.980.193,94 EUR
2026	8.081.348,66 EUR
2027	10.484.713,99 EUR
2028	13.190.289,92 EUR
2029	16.198.076,47 EUR
2030	19.508.073,62 EUR
2031	22.263.069,64 EUR
2032	25.248.558,78 EUR
2033	28.464.541,03 EUR
2034	31.911.016,40 EUR

Aangezien het om een afgebakende groep gaat en dus over een uitdovende regeling, neemt de kostprijs vanaf 2034 terug af om volledig te verdwijnen rond 2075. Over de periode 2021 tot 2075 wordt de kostprijs van het voorstel in totaal geraamd op 603.304.406 EUR.

Het gaat hier om de theoretische kostprijs. De reële kostprijs zal minder zijn gegeven:

- Veel meewerkende echtgenoten zullen een veel kortere loopbaan hebben in het maxistatuut;
- niet alle meewerkende echtgenoten zullen een voldoende aantal loopbaanjaren kunnen bewijzen als meewerkende echtgenoot vóór 2005;
- sommigen zullen overleden zijn;
- een aantal meewerkende echtgenoten had vóór 2005 een loopbaan als werknemer of zelfstandige en heeft in die hoedanigheid sociale bijdragen betaald. Het aantal loopbaanjaren van voor 2005 dat in rekening wordt gebracht voor regularisatie zal hierdoor dus beperkter zijn. De meewerkende echtgenoot moet er voor kiezen om de jaren van voor 2005 mee in aanmerking te laten nemen en bereid zijn hiervoor de forfaitaire bijdrage te betalen;

Rekening houdend met deze parameters, simuleert de Boerenbond dat zo'n 30% van de betrokken meewerkende echtgenoten effectief gebruik zal maken van de voorgestelde maatregel. Het gaat hier echter om een hypothese. De reële kostprijs kan onmogelijk exact worden geraamd. Afhankelijk van de hoogte van de forfaitaire bijdrage zal het percentage vb. hoger of lager liggen.

Op basis van een toetredingspercentage van 30% zou de kostprijs van de voorgestelde maatregel de volgende zijn :

Jaar	Kostprijs
2021	177.255,16 EUR
2022	445.288,56 EUR
2023	804.100,20 EUR
2024	1.253.690,07 EUR
2025	1.794.058,18 EUR
2026	2.424.404,60 EUR
2027	3.145.414,20 EUR
2028	3.957.086,98 EUR
2029	4.859.422,94 EUR
2030	5.852.422,09 EUR
2031	6.678.920,89 EUR
2032	7.574.567,63 EUR
2033	8.539.362,31 EUR
2034	9.573.304,92 EUR

Zoals hierboven uitgelegd, zal er na 2034 nog een kost zijn, maar zal deze geleidelijk aan verder afnemen om rond 2075 te verdwijnen. Over de periode 2021 tot 2075 simuleert de Boerenbond de kostprijs van het voorstel in totaal op 181.081.323 EUR. De Boerenbond wijst er bovendien op dat deze groep van meewerkende echtgenoten gedurende de periode vanaf 1 juli 2005 tot aan de pensioenleeftijd van 65 jaar in totaal 203.160.241,70 euro aan sociale bijdragen zullen betaald hebben alleen al voor het pensioen (162,98 euro per kwartaal of 651,92 euro per jaar). Dit is ook een theoretisch cijfer. Wanneer men uitgaat van 80% aan reëel te innen bijdragen, betekent dit nog 162.528.193,36 euro. Dit zijn sociale bijdragen die alleen door deze groep van meewerkende echtgenoten zijn opgebracht voor pensioenvorming daar waar deze groep zonder het wetsvoorstel geen zichtbare rechten op pensioen opende.

b) Standpunt van het ABC

Het ABC erkent de problematiek die aan de basis ligt van wetsvoorstel.

- De betrokken meewerkende echtgenoten hebben gedurende een bepaald aantal jaren gewerkt zonder zich te hebben kunnen onderwerpen en dus zonder de mogelijkheid te hebben gehad eigen pensioenrechten te openen. Deze mogelijkheid werd pas vanaf 1 januari 2003 gecreëerd. Vanaf die datum konden meewerkende echtgenoten op vrijwillige basis aansluiten bij het maxi statuut. Vanaf 1 juli 2005 werd het maxistatuut verplicht;
- Ondanks hun verplichte onderwerping aan het maxistatuut zal een deel van de meewerkende echtgenoten op wie de regeling in 2005 van toepassing werd, nooit – althans niet binnen het kader van dit maxistatuut - het minimum aantal loopbaan jaren kunnen bewijzen dat vereist is om een individueel recht op een minimumpensioen te kunnen openen;
- De betrokken meewerkende echtgenoten hebben hierdoor het aanvoelen dat de sociale bijdragen die zij betaald hebben, verloren zijn. In totaal gaat het om (max.) 203.160.241,70 euro aan sociale bijdragen die zij zullen betalen tot aan de pensioenleeftijd van 65 jaar. Dit alleen al voor het pensioen (162,98 euro per kwartaal of 651,92 euro per jaar).

Het ABC erkent dat het wetsvoorstel ten aanzien van de betrokken meewerkende echtgenoten (ongeveer 14.405 personen) voor de gestelde problematiek een oplossing biedt. Het wetsvoorstel biedt voor de meewerkende echtgenoten die in de periode voor 1 juli 2005 effectief in familiale zelfstandige activiteit gewerkt hebben en die voor deze activiteit niet waren aangesloten bij het sociaal statuut, de mogelijkheid om deze jaren van voor 1 juli 2005 mee in aanmerking te laten nemen om de voorwaarde van 30 loopbaan jaren te kunnen aantonen onder bepaalde voorwaarden.

Nochtans wenst het ABC er op te wijzen dat :

- De invoering van het maxistatuut de sociale bescherming van de meewerkende echtgenoten globaal genomen substantieel heeft verbeterd, ook in de tak van de pensioenen, en dit tegen een gunstige bijdrageregeling. Het is inderdaad zo dat de meerderheid van de meewerkende echtgenoten waarop het wetsvoorstel zich richt het geheel van hun sociale bijdragen op gezinsniveau heeft zien stijgen (de vroegere minimale gezinsbijdrage is nu gelijk aan de minimumbijdrage die de echtgenoot betaalt én de eigen bijdrage van de meewerkende echtgenote komt daar bovenop) terwijl hun pensioenbedrag niet verhoogd is (vroeger werd ingevolge de gezinsbijdrage een recht geopend op het gezinspensioen en na de invoering van het maxi statuut wordt ook alleen nog maar het gezinspensioen toegekend).
- Aan koppels steeds een gezinspensioen zal worden uitgekeerd indien dit bedrag hoger is dan de som van pensioenbedragen die de partners zouden ontvangen op basis van hun individueel opgebouwde pensioenrechten (inz. in het geval dat een van beide partners geen of onvoldoende loopbaan jaren kan bewijzen). Dit is niet enkel het geval in het zelfstandigen- (inclusief de regeling voor meewerkende echtgenoten) maar ook in het werknemersstelsel. In deze context betekent de onderwerping aan het maxistatuut de facto geen 'verlies aan pensioen' voor de groep meewerkende echtgenoten waarvoor het niet meer mogelijk is om een voldoende aantal individuele pensioenloopbaan jaren te bewijzen om aanspraak te maken op een minimumpensioen.

Bovendien herinnert het ABC eraan dat meewerkende echtgenoten in de periode van 1 januari 2003 tot 1 juli 2005 de mogelijkheid hadden om zich in het maxistatuut aan te sluiten. Tot 1 januari 2010 konden zij, mits het betalen van inhaalbijdragen, periodes van vóór de invoering van het maxistatuut (dus vóór 2003) laten gelijkstellen met periodes van beroepsactiviteit. Dit gaf hen recht op een minimumpensioen. Het Comité merkt hierbij op dat van die regeling echter weinig gebruik is gemaakt.

Het wetsvoorstel dat voorligt, stelt geen loopbaan jaren gelijk voor wat de berekening van het toe te kennen pensioen betreft: het pensioen zal alleen maar betrekking hebben op de jaren waarvoor er sociale bijdragen betaald zijn. Het voorstel laat wel toe de jaren van activiteit van voor 1 juli 2005 mee in aanmerking te nemen onder voorwaarden om de loopbaanvoorwaarde van 30 jaar te kunnen aantonen.

Verder is het ABC bezorgd over de budgettaire impact van het voorstel. De eerste uitgave van dit voorstel doet zich pas voor vanaf 2021, maar de totale kostprijs over de periode 2021 tot 2075 wordt wel gesimuleerd op 181.081.323 EUR, met een kost op kruissnelheid van 9,5 miljoen EUR op jaarbasis. Zoals hierboven uitgelegd, is deze berekening gebaseerd op de hypothese dat het toetredingspercentage 30% bedraagt. Deze kostprijs komt bovenop het tekort dat het stelsel van de meewerkende echtgenoten onder de huidige omstandigheden reeds zal vertonen vanaf 2017. Nadien zal het tekort – zonder rekening te houden met dit voorstel – nog verder aangroeien tot 63.283.900 EUR per jaar in 2075 (kruissnelheid).

Het ABC dringt er daarom op aan dat de budgettaire situatie van het sociaal statuut goed opgevolgd wordt. Indien het wetsvoorstel gerealiseerd wordt, heeft dit een budgettaire impact vanaf 2021 zodat er ook met de gevolgen van dit voorstel zal moeten rekening gehouden worden in het toekomstige budgettaire analyses en voorstellen.

Het ABC wil er eveneens op wijzen dat dit wetsvoorstel geen afbreuk mag doen aan de andere prioriteiten die de zelfstandigenorganisaties onder meer op het vlak van de pensioenen gesteld hebben, zoals het gelijkschakelen van het minimumpensioen van de alleenstaande zelfstandigen met dat van de werknemers.

Tenslotte wijst het ABC er op dat :

- Er nog moet gepreciseerd worden wat het bedrag is van de forfaitaire bijdrage en of men die laat afhangen van het aantal aan te tonen jaren;
- Het niveau van de forfaitaire bijdrage mee kan zorgen voor de beperking van de budgettaire impact van het voorstel.

In dit kader wil het ABC, mede gelet op de financiële consequenties van de hoogte van dit forfait, geïnformeerd worden en advies geven over het niveau van de forfaitaire bijdrage.

Dit advies werd via elektronische weg goedgekeurd op 26 april 2013 en zal worden bevestigd tijdens de eerstvolgende plenaire vergadering.

Namens het Algemeen beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, 26 april 2013 :

Muriel GALERIN,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter